

Karelia rajanylittävän yhteistyön ohjelma 2021-2027 Ympäristövaikutusten arviointi (SOVA)

Karelia rajanylittävän yhteistyön ohjelma 2021–2027 on läpikäynyt strategisen ympäristöarvioinnin (SOVA). Arvioinnin tarkoituksena on ollut varmistaa, että ympäristövaikutukset arvioidaan ja otetaan asianmukaisesti huomioon ohjelman valmistelun ja hyväksymisen aikana. Strateginen ympäristöarviointi on laadittu suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2001/42/EY sekä Suomen vastaavan lainsäädännön (SOVA 200/2005) ja sitä täydentävän asetuksen (347/2005) mukaisesti.

Ympäristövaikutusten arviointi on laadittu samanaikaisesti ohjelma-asiakirjan kanssa. Rinnakkainen valmistelu mahdollisti sen, ympäristöarviointi vaikutti ohjelman strategiaan. Ohjelmointikomitea käynnisti prosessin joulukuussa 2020.

Suomen puolella prosessissa ovat olleet mukana ohjelma-alueen maakuntien liitot ja niiden alaisuudessa toimivat SOVA-ryhmät. Venäjällä maan ympäristölainsäädäntö ei tunnista ohjelmatason strategista ympäristöarviointia samalla tavalla kuin Euroopan unionissa. Kuitenkin Karjalan tasavallan ympäristöasiantuntijat ja viranomaiset ovat olleet mukana prosessissa.

Karelia rajanylittävän yhteistyön ohjelman alueeseen kuuluvat Suomessa Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Pohjois-Karjala, ja Venäjän puolella Karjalan tasavalta.

Ohjelma-alueen luonto on monipuolinen ja haavoittuva. Ohjelma-alueen ympäristöä uhkaavat monet haasteet. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen metsien laajamittaisen ja intensiivisen käytön vuoksi on vakava huolenaihe, joka on otettava toiminnassa huomioon. Myös jätehuoltoon ja kiertotalouteen sekä vesihuoltoon liittyvät haasteet ovat tyypillisiä ohjelma-alueelle. Ilmastonmuutos aiheuttaa oman taakkansa alueen haavoittuvalle luonnolle.

Ohjelmointikomitea on määritellyt viisi toimintalinjaa Karelia rajanylittävän yhteistyön ohjelmalle:

- Toimintalinja 1: Kilpailukykyinen aluetalous
- Toimintalinja 2: Ympäristö
- Toimintalinja 3: Matkailu
- Toimintalinja 4: Kulttuuri
- Toimintalinja 5: Ihmisten välinen kanssakäyminen

Jokaiselle toimintalinjalle on määritetty yhdestä neljään erityistavoitetta. Ympäristöasiantuntijoiden kommentit otettiin huomioon ohjelmastrategiasta päätettäessä.

Tässä vaiheessa ohjelman valmistelua tulevien toimien tarkkoja sijainteja, luonnetta ja vaikutuksia ei ole mahdollista tunnistaa, koska ne riippuvat toteutettavista hankkeista. Näin ollen ympäristöarvioinnin tarkoituksena on käsitellä mahdollisia vaikutuksia ja keinoja, joilla mahdollisia negatiivisia ympäristövaikutuksia voidaan lieventää.

Toimintalinja 1 Kilpailukykyinen aluetalous: Uusien teknologioiden käyttöönotto voi kasvattaa tuotantoa ja aiheuttaa siten lisätaakkaa ympäristölle. Myös rajanylittävän kaupan lisääntymisellä voi olla kielteisiä ympäristövaikutuksia. Vastaavasti uudet teknologiat ja innovaatiot voivat olla energia- ja resurssitehokkaampia, ja säästää näin luonnonvaroja. Ympäristöystävällisyys voidaan nähdä kilpailuetuna, millä voi olla myönteisiä ympäristövaikutuksia.

Toimintalinja 2 Ympäristö: Toimintalinjalla on selkeä mahdollisuus positiivisiin ympäristövaikutuksiin, kun huomiota kiinnitetään tehokkaampiin energiankäyttötapoihin ja saastuttavia energialähteitä korvataan puhtaammilla. Myös veden saastuminen vähenee ja juomaveden laatu paranee, kaatopaikoille vietävän jätteen määrä vähenee, kierrätettävien materiaalien uudelleenkäytön ansiosta syntyy energiansäästöä ja elinympäristö, varsinkin taajamissa paranee. Jos infrastruktuurihankkeita toteutetaan, niiden rakennusvaiheessa voi syntyä kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Toimintalinja 3 Matkailu: Toimintalinja voi lisätä matkailua, mikä puolestaan voi kasvattaa ympäristön taakkaa, varsinkin alueen kansallispuistoissa. Negatiivisia vaikutuksia voidaan vähentää suosimalla ympäristöystävällistä matkailua.

Toimintalinja 4 Kulttuuri: Toimintalinjan odotetaan lisäävän kulttuurialan toimijoiden kapasiteettia, mikä voi lisätä rajan ylittävää vuorovaikutusta, jolla voi puolestaan olla kielteisiä ympäristövaikutuksia. Toisaalta kehittyneen kulttuuritoiminnan kautta ympäristön arvostus voi kasvaa.

Toimintalinja 5 Ihmisten välinen kanssakäyminen: Toimintalinjalla on yleensä ottaen positiivisia tai neutraaleja vaikutuksia ympäristöön.

Strategisessa ympäristöarvioinnissa tehdään vertailu valitun ohjelmastrategian ja nollastrategian välillä. Käytännössä nollastrategia tarkoittaa, että ohjelmaa ei toteuteta. Vertaamalla valittua strategiaa ja nollastrategiaa, voidaan todeta, että valittu strategia on parempi sekä ohjelma-alueen että ympäristön näkökulmasta. Toteutettuna ohjelmalla on potentiaalia estää ympäristöuhkia ja tukea ympäristön näkökulmasta myönteistä kehitystä sekä vastata ohjelma-alueella tunnistettuihin kehityshaasteisiin

Ohjelman monitoroinnissa tuotetaan säännöllisesti tietoa ohjelman toteutumisesta, jossa ympäristöllä on oma osansa, ja jossa painopisteenä ovat ympäristötaakkaa lieventävät toimenpiteet.